

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

Igazságügyi Felügyeleti Főosztály

Iktatószám: XX-IFFO/843/ 2./2020

Vig Marianna asszony részére,

kmt+request-14451-5dc7e88c@kimittud.org

Tárgy: Tájékoztatás az „Igazságügyi elmeorvos szakértő” tárgyban érkezett megkeresésével összefüggésben

Tisztelt Asszonyom!

Mindenekelőtt tájékoztatom, hogy az Ön által feltett kérdések nem minősülnek az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 21. alcíme szerinti közérdekű adat megismerése iránti igénynek. Azok ugyanis nem az Infotv. 3. § 5. pontja szerinti közérdekű adatra – azaz az Igazságügyi Minisztérium kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett rögzített információra vagy ismeretre – vonatkoznak, hanem jogszabályok értelmezésére és azok szakmai tartalmának ismertetésére irányulnak.

Felhívnam a figyelmét arra, hogy az Igazságügyi Minisztériumnak a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény értelmében nincs lehetősége konkrét ügyben állásfoglalás, valamint jogértelmezés adására. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján továbbá az Igazságügyi Minisztérium válasza jogi kötelező erővel nem rendelkezhet, arra hatósági vagy bírósági eljárásban hivatkozni nem lehetséges. Az igazságügyi miniszternek – és az általa vezetett tárcának – a fentiekre tekintettel a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet szerinti feladatköréből adódóan csak arra van módja, hogy általános tájékoztatást adjon a megkeresésben érintett jogterületre, kérdésekre vonatkozó hatályos jogszabályokról.

A fentiek alapján „Igazságügyi elmeorvos szakértő” tárgyban érkezett megkeresését, köszönettel kézhez vettem, azzal összefüggésben - az Ön által feltett kérdéseket is feltüntetve - az alábbiakról tájékoztatom.

„Kérem, szíveskedjen elektronikus másolatban megküldeni részemre

- 1.) Minden esetben szükséges a teljes peranyag ismerete (polgári per) a szakértő számára (igazságügyi elmeorvos szakértő) és enélkül nem adhat szakvéleményt? Amennyiben nem áll rendelkezésére a teljes peranyag, be kell-e kérnie azt?*
- 2.) Amennyiben a hatóság (bíróság) az általa kirendelt igazságügyi elmeorvos szakértőnek kizárólag csak az őt megelőző klinikai felnőtt szakpszichológus által, kizárólag a vizsgált személyre elkészített szakvéleményt küldi meg, ez alapján, erre támaszkodva lehet-e szakvéleményt készítenie az elmeorvos szakértőnek?”*

Az 1. és a 2. kérdéssel kapcsolatosan a kmt+request-13474-609e9883@kimittud.org azonosítójú közadat kérésére adott, 2020. február 10-én megküldött válaszomban foglaltakkal megegyezően az alábbi tájékoztatást adom:

Igazságügyi Minisztérium 1357 Budapest, Pf. 2.

e-mail: iffo@im.gov.hu

tel.: 795-6151; fax.: 795-0507

Az igazságügyi szakértőkre vonatkozó főbb szabályokat az *igazságügyi szakértőkről* szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szaktv.), illetve az adott eljárásban irányadó eljárásjogi törvények tartalmazzák. A szakértők igénybevitelével kapcsolatban a *polgári perrendtartásról* szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 300. § (1) bekezdése kimondja, hogy „*[s]zakértőt kell alkalmazni, ha a jogvita kereteinek a meghatározásához vagy a perben jelentős tény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges*”.

Hasonlóképpen rendelkezik a *büntetőeljárásról* szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 188. § (1) bekezdése is, mely szerint „*[h]a a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni*”.

A Szaktv. 3. § (1) bekezdése alapján az igazságügyi szakértő feladata, hogy a hatóság kirendelése vagy megbízás alapján, a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával készített szakvéleménnyel, a függetlenség és pártatlanság követelményének megtartásával döntse el a szakkérdést, és segítse a tényállás megállapítását. A Szaktv. 3. § (3) bekezdése alapján továbbá az igazságügyi szakértő a tevékenységét e törvény és más jogszabályok rendelkezései, valamint a tevékenységére irányadó szakmai szabályok megtartásával, legjobb tudása szerint köteles végezni.

A Szaktv. 47. § (1) bekezdése azt is rögzíti, hogy a szakértő a szakvélemény szakmai megállapításaival összefüggésben nem utasítható.

Fontos kiemelni továbbá, hogy a Szaktv. 40. § (1) bekezdése szerint a szakértő a tevékenysége során rendelkezésére bocsátott vagy tudomására jutott személyes adatokat a kirendelés vagy megbízás teljesítése, valamint tevékenységének szakmai, módszertani, fegyelmi és a jogszabályoknak való megfelelése ellenőrizhetősége céljából jogosult kezelni. A szakértőt a tevékenysége során tudomására jutott tényekre és adatokra nézve pedig – értelemszerűen más eljárás és harmadik személy vonatkozásában – titoktartási kötelezettség terheli. Az ügyre vonatkozó adatokról pedig a Szaktv. 40. § (2) bekezdése szerint csak a (kirendelő) hatóság, továbbá az adatok kezelésére jogosult más szerv vagy személy részére nyújthat tájékoztatást.

A szakértő kirendelés alapján, a kirendelésben foglaltaknak megfelelően járhat el. A kirendelésnek a Szaktv. 45. § (2) bekezdése értelmében – többek között – tartalmaznia kell:

- a kirendelt szakértő megnevezését, a kirendelés ügyszámát és az ügy tárgyát, valamint a tényállás rövid ismertetését,
- azokat a kérdéseket, amelyekre a szakértőnek választ kell adnia,
- **a szakértői feladat teljesítéséhez szükséges adatokat,**
- **a szakértő részére átadandó iratok és tárgyak megjelölését, valamint az átadás időpontját, ha pedig az átadás nem lehetséges, annak meghatározását, hogy a szakértő az iratokat és tárgyakat hol és mikor tekintheti meg,**
- **az átadott iratok és tárgyak kezelésére, vizsgálatára, visszaadására, részleges megváltoztatására vagy megsemmisítésére vonatkozó rendelkezéseket,**
- több szakértő egyidejű kirendelése esetén a többi szakértő személyére vonatkozó tájékoztatást,
- személy vizsgálatával járó kirendelés esetén a szakkonzultáns személyéhez történő hozzájárulás beszerzésének kötelezettségét.

Annak, hogy a szakértő az érintett eljárásban a hozzá intézett szakkérdésekre megalapozott és szakmai érvekkel alátámasztott választ tudjon adni, elengedhetetlen feltétele, hogy a szakértő rendelkezésére álljanak a szakkérdések megválaszolásához szükséges adatok. Ennek érdekében a Szaktv. 45. § (2) bekezdésének *c)* és *e)* pontja általános feltételként határozza meg, hogy már „*[a] kirendelésnek tartalmaznia kell a szakértői feladat teljesítéséhez szükséges adatokat, (...) a szakértő részére átadandó iratok és tárgyak megjelölését, valamint az átadás időpontját, ha pedig az átadás*

nem lehetséges, annak meghatározását, hogy a szakértő az iratokat és tárgyakat hol és mikor tekintheti meg”.

Az eljáró, és a szakértő kirendeléséről rendelkező hatóságnak már a kirendeléskor át kell adnia a szakértőnek az általa a szakkérdés megválaszolásánál relevánsnak ítélt iratokat, adatokat. Egyes esetekben előfordulhat, hogy a szakértő a kirendelő végzésben szereplő szakkérdések megismerése és a részére átadott iratok áttanulmányozása vagy a tevékenységének megkezdése után, a szakértői vizsgálat valamelyik fázisában észleli valamely, a véleménynyilvánításhoz szükséges adat hiányát. Erre figyelemmel a Szaktv. 39. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy *„[a] szakértő a hatóságtól, valamint az eljárásban részt vevő személyektől a szakvélemény elkészítéséhez szükséges, a kirendelésben közölt adatokon felül további adatok közlését, iratok, vizsgálati tárgyak rendelkezésre bocsátását kérheti”.* A szakértő részére átadható adatok köréről az indítvány elbírálása során a hatóság (mely körbe a Szaktv. 2. § 8. pontja alapján a bíróság is bele tartozik) dönt az adott ügy keretei között.

A szakértők által az egyes eljárásokban megismerhető iratokra vonatkozóan további rendelkezéseket tartalmaznak az egyes eljárási kódexek.

A büntetőeljáráásban szakértőként a Szaktv. 4. §. (1) bekezdés szerinti **szakértő**, annak hiányában a Szaktv. 2. § 4. pontja szerinti **eseti szakértő** járhat el. A szakértő büntetőeljárársba történő bevonására főszabály szerint **kirendelés alapján** kerül sor. A kirendelő bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság és a szakértő között a kirendelésről szóló határozat teremt jogviszonyt, ez lesz az alapja a szakértő eljárásának, valamint a szakértőt megillető jogoknak és kötelezettségeknek. A szakértő kirendeléséről szóló határozat kötelező tartalmi elemeit a Szaktv. 45. § (2) bekezdése, míg a rendőrség, mint nyomozó hatóság szakértő kirendeléséről szóló határozatának speciális szabályait a Nyer. 63. § (1) bekezdése tartalmazza.

A büntetőeljárás során kirendelt szakértő a feladatának teljesítéséhez szükséges adatokat köteles és jogosult megismerni [Be. 192. § (1) bekezdés]. A szakértői tevékenység ellátásához szükséges adatok körét alapvetően a szakkérdés tárgya határozza meg. A Nyer. 63. § (3) bekezdése ennek érdekében már a szakértő kirendelésnek előkészítése során lehetőséget ad a szakértővel történő egyeztetésre, annak érdekében, hogy a szakértő részére átadandó ügyiratok, tárgyi bizonyítási eszközök, elektronikus adatok és egyéb adatok köre minél pontosabban meghatározható legyen. A szakértő ezen túl jogosult arra, hogy a kirendelő határozatban írt feladatok teljesítéséhez szükséges további ügyiratokat, felvilágosítást és adatokat kérjen, az eljárás résztvevőihez kérdéseket tegyen fel, illetve az eljárási cselekményeken jelen legyen. A szakértő ügyiratokkal kapcsolatos jogosultságai tekintetében tehát elmondható, hogy az eljárás ügyiratait, a feladatai teljesítéséhez szükséges körben – a törvényben meghatározott kivételekkel – megismerheti [Be. 192. § (1) bekezdés a) pont].

A büntető ügyben eljáró bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság által kirendelt (eseti) szakértőtől fontos megkülönböztetni a terhelt és a védő által magánjogi jogviszony keretében megbízott **magánszakértőt** [Be. 190. § (2) bekezdés]. A magánszakértőre és a magánszakértői véleményre vonatkozó szabályozás – a fegyverek egyenlőségének elvének eleget téve – azt célozza, hogy a védelem akkor is képes legyen szakértőt megbízni, ha az erre irányuló indítványa ellenére az eljáró bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság nem tartotta szükségesnek szakértő kirendelését. A magánszakértő bevonása az előzőek szerint a büntetőeljárársban kiegészítő jellegű, a magánszakértői szakvélemény elkészítésére adható megbízás, valamint a magánszakértői vélemény felhasználásának feltételeit az eljárási törvény tartalmazza [Be. 190. §, 193. § és 198. §].

A magánjogi jogviszony természetéből következően a magánszakértői vélemény elkészítése során a magánszakértő kizárólag a megbízója által rendelkezésre bocsátott adtok, ügyiratok és egyéb

bizonyítási eszközök vizsgálata alapján adhat szakvéleményt, továbbá személyt csak az érintett hozzájárulása alapján vizsgálhat meg. A magánszakértő eljárása emellett nem eredményezheti a bíróság, az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság által kirendelt szakértő vizsgálatának késedelmét vagy aránytalan elhúzódását [Be. 193. §].

A szakértőt, eseti szakértőt és magánszakértőt a tevékenységük során tudomásukra jutott tényekre és adatokra nézve titoktartási kötelezettség terheli, azokról kizárólag a büntető ügyben eljáró bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság, valamint az adatok kezelésére jogosult más szerv vagy személy részére nyújthatnak tájékoztatást [Szaktv. 40. § (82) bekezdés].

A Pp. 162. § (1) bekezdése pedig **úgy rendelkezik, hogy [a] felek, valamint azok képviselői, a szakértő és az ügyész a per iratait – a határozatok tervezeteinek és az esetleges különvéleménynek a kivételével – a per bármely szakaszában külön engedély nélkül megtekinthetik és azokról maguknak másolatokat vagy kivonatokat készíthetnek**. A Pp. 312. § (1) bekezdése kimondja továbbá, hogy „[a] kirendelt szakértő a feladata teljesítése érdekében a tárgyaláson vagy egyébként a bizonyításfelvételnél jelen lehet, a felekhez és a közreműködőkhöz kérdések feltevését indítványozhatja”. Ezen felül a magánszakértőkre irat megismerési jogáról külön is rendelkezik a Pp. 303. § (1) bekezdése a) pontja, mely szerint **a magánszakértő a perben jogosult a feladata teljesítése érdekében a per irataiba betekinteni és azokról másolatot készíteni**.

Egyes iratok megismerését azonban a Pp. titokvédelemmel kapcsolatos rendelkezései korlátozzák. A Pp. 163. § (1) bekezdése alapján például az olyan tárgyalásról készült jegyzőkönyvet, amelyről a nyilvánosságot minősített adat megőrzése érdekében zárták ki, illetve a minősített adatot tartalmazó egyéb okiratot lemásolni vagy arról kivonatot készíteni nem lehet. Ilyen ügyben az iratok megtekintésének is csak a minősítő által kiadott engedély alapján, a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott szabályok szerint, a bíróság elnöke által megállapított feltételek mellett van helye. A Pp. 163. § (2) bekezdése szerint a felek, az ügyész és a perben részt vevő egyéb személyek, valamint azok képviselői az eljárás során az üzleti titkot, hivatásbeli titkot vagy törvényben meghatározott, az (1) bekezdésben nem említett más titkot tartalmazó iratok esetén – a titok megtartásának kötelezettségét tartalmazó, írásba foglalt nyilatkozat megtétele mellett –, az eljáró bíró által megállapított rendben és szabályok szerint gyakorolhatják az iratbetekintési és másolatkészítési jogot. Ha azonban a titoktartás alóli felmentés megadására jogosult a 322. § (2) bekezdése alapján határidőben úgy nyilatkozott, hogy az üzleti titkot, hivatásbeli titkot vagy törvényben meghatározott más titkot tartalmazó irat megismeréséhez nem járul hozzá, a bíróságon, a jegyzőkönyvvezetőn, illetve a leírón kívül az irat e titkot tartalmazó részét más nem tekintheti meg, azt lemásolni vagy arról kivonatot készíteni nem lehet. A Pp. 163. § (3) bekezdése rögzíti továbbá, hogy a per tárgyát annak eldöntése képezi, hogy az okirat tartalma közérdekű adatnak minősül-e, az eljárás során ezt az okiratot megismerni nem lehet, és az az eljárás jogerős befejezése után is csak a per eldöntéséhez képest tekinthető meg, illetve másolható le. A Pp. 163. § (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az (1) bekezdésben említett jegyzőkönyv, valamint az (1)-(3) bekezdésben meghatározott titkot tartalmazó irat megtekintését, valamint azok tartalmáról történő felvilágosítás adását, továbbá a (2) és (3) bekezdésben meghatározott titkot tartalmazó iratról való másolat és kivonat készítését kizárólag a minősítő vagy a titoktartás alóli felmentés megadására jogosult által adott megismerési engedélyben vagy felmentésben feltüntetett személy részére lehet engedélyezni.

Az igazságügyi szakértők működését – a szakterület ágazati jogszabályainak rendelkezései, továbbá nem jogszabályi szinten rögzített szabályzói mellett – az igazságügyi szakértői működésről szóló 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet (a továbbiakban: Működési rendelet) szabályozza, amely tartalmazza a személy szakértői vizsgálatára vonatkozó szabályokat, illetve az egyes szakkérdésekben alkalmazandó szakértői vizsgálatok típusát és azok részletszabályait is.

A Működési rendelet I. fejezetében (ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK) általános jelleggel kerülnek megfogalmazásra az igazságügyi szakértői működés szabályai. A Működési rendelet II. fejezetében (AZ EGYES VIZSGÁLATOKRA VONATKOZÓ ELTÉRŐ SZABÁLYOK) ugyanakkor részletesen, de nem kimerítő jellegűen meghatározásra kerülnek olyan tipikus, egyes szakterülethez kapcsolódó szakkérdések, melyek esetében az adott szakterületen tevékenykedő igazságügyi szakértői vizsgálat alkalmazására kell sort keríteni, a hivatkozott bírósági eljárásban felmerült szakkérdések azonban a Működési rendeletben nem kerülnek felsorolásra.

Amennyiben a szakkérdést a Működési rendelet II. fejezete tartalmazza, abban az esetben az adott szakterületen tevékenykedő igazságügyi szakértői vizsgálatot kell lefolytatnia erre az igazságügyi szakterületre bejegyzett szakértőnek, míg ilyen vizsgálat lefolytatására más szakterületre bejegyzett szakértő nem jogosult. A Működési rendelet általános jelleggel mondja tehát ki, hogy az adott szakterületen tevékenykedő igazságügyi szakértő a szakértői névjegyzékben történt bejegyzésének ideje alatt milyen, a szakterülethez kapcsolódó szakkérdések megválaszolására jogosult. Az adott szakterületen tevékenykedő igazságügyi szakértőhöz intézett kérdések konkrét megfogalmazása ugyanakkor a kirendelő hatóság vagy a megbízó hatáskörébe tartozik.

A Működési rendelet II. számú fejezete az elmeállapot orvosszakértői vizsgálatára vonatkozóan is tartalmaz részletszabályokat.

A Működési rendelet 17. § (1) bekezdése szerint, ha **büntetőeljáráshoz** elmeállapot orvosszakértői vizsgálatára kerül sor, a vizsgálatot végző szakértők közül az egyiknek igazságügyi pszichiátria (igazságügyi elmeorvostan), a másiknak pedig igazságügyi orvostan vagy igazságügyi pszichiátria (igazságügyi elmeorvostan) képesítéssel kell rendelkeznie. A Működési rendelet 17. § (2) bekezdése szerint továbbá ha a szakkérdés annak megállapítására irányul, hogy a terhelt

- a) a cselekményt az elmeműködés olyan kóros állapotában követte-e el, amely őt képtelenné tette a cselekmény következményeinek felismerésére, vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék vagy
- b) elmeműködésének kóros állapota csupán korlátozta-e a cselekmény következményeinek felismerésében, vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék,

a terhelt elmeállapotának orvosszakértői vizsgálatát kell lefolytatni, amelynek során a szakértő értékeli azt is, hogy a terhelt elmeállapotánál fogva tartani kell-e attól, hogy újabb bűncselekményt fog elkövetni.

A Működési rendelet 18. § (1) bekezdése alapján, ha **polgári eljárásban** elmeállapot orvosszakértői vizsgálatára kerül sor, a vizsgálatot végző szakértőnek igazságügyi pszichiátria (igazságügyi elmeorvostan) képesítéssel kell rendelkeznie. A Működési rendelet 18. § (2) bekezdése alapján továbbá ha a szakkérdés annak megállapítására irányul, hogy a vizsgált személynek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége mentális zavara miatt

- a) meghatározott ügycsoportok vonatkozásában tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent vagy
- b) tartósan teljes mértékben hiányzik,

elmeállapotának orvosszakértői vizsgálatát kell elvégezni.

A Működési rendelet 19. §-a alapján továbbá, ha az elmeállapot orvosszakértői vizsgálatát a kirendelő szerv hivatalbóli bizonyítás keretében rendeli el, a vizsgálatra a vizsgált személy lakóhelyén vagy tartózkodási helyén akkor kerülhet sor, ha a szakértő kérelmére a vizsgálat helye szerint illetékes rendőrkapitányság a kirendelő szerv döntése alapján a vizsgálat helyszínén biztosítja a vizsgálat zavartalan lefolytatását.

Speciális szabályok vonatkoznak a fiatalkorú terhelt beszámítási és belátási képességének vizsgálatára. A Működési Rendelet 19/A. § (1) bekezdése alapján büntetőeljáráshoz során, ha a

szakkérdés tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött fiatalok terhelte beszámítási és belátási képességének vizsgálata, a terhelte beszámítási képességét a 17. § szerint kell vizsgálni. A beszámítási képesség vizsgálatát követően – ha a terhelte beszámítható – a 17. § szerinti szakértő a belátási képességről is véleményt ad azzal, hogy a belátási képesség vizsgálatához a terhelte klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológiai vizsgálatát is el kell végezni. A Működési Rendelet 19/A. § (2) bekezdése értelmében a terhelte (1) bekezdés szerinti beszámítási és belátási képességének vizsgálatához szakkonzultánsként gyermek- és ifjúsági pszichiátriai vagy ezzel egyenértékű szakvizsgálóval rendelkező és e képzése tekintetében az egészségügyi dolgozók működési nyilvántartásában szereplő személyt kell igénybe venni. A Működési Rendelet 19/A. § (3) bekezdése értelmében továbbá az (1) bekezdés szerinti klinikai és mentálhigiéniai felnőtt- és gyermek szakpszichológiai vizsgálatát olyan szakértő végezheti, aki klinikai és mentálhigiéniai gyermek szakpszichológusi vagy ezzel egyenértékű szakvizsgálóval rendelkezik.

Fentiek alapján a **Működési rendelet 17-19/A. §-ai nem rendelkeznek külön az elmeállapot orvosszakértői vizsgálatával kapcsolatosan az egyes eljárásokban megismerhető iratokról.**

Fentiekén túl az igazságügyi szakértők munkáját az adott szakterület vonatkozásában létező szakértői módszertani levelek is segíthetik. A Szaktv. 3. § (3) bekezdése alapján az igazságügyi szakértő a tevékenységét a tevékenységre irányadó szakmai szabályok megtartásával is köteles végezni, azonban a Szaktv. 47. § (4) bekezdése alapján maga a Szaktv. sem ír elő kötelezettséget a módszertani levelekben foglaltak feltétlen alkalmazására. A hatályos módszertani levélben foglaltaktól ugyanis az igazságügyi szakértő eltérhet, a módszertani levélben foglaltaktól való eltérés esetén azonban a szakértő köteles a szakvéleményben leírni a módszertani levélben foglaltaktól történő eltérés indokait. A Szaktv. 92. §-a a módszertani levelek tekintetében továbbá azt is rögzíti, hogy a módszertani levél a kormányzati portálon történő közzétételétől a hatóság számára tájékoztatásul, a szakértőnek pedig a szakértői tevékenység ellátása során iránymutatásul szolgál. Mindezek alapján, **amennyiben egy hatályos módszertani levél a szakvélemény elkészítése során figyelembe veendő dokumentumok körére vonatkozóan is tartalmaz rendelkezéseket, akkor a szakértőnek ezeket is figyelembe kell vennie.**

Az igazságügyi szakértői tevékenység végzéséhez az igazságügyi pszichiátria szakterület vonatkozásában **„Az igazságügyi pszichiátriai szakértői vizsgálatokról és véleményezésről”** szóló, az Országos Igazságügyi Orvostani Intézet által 2005. május 31. napján kiadott **14. sz. módszertani levél szolgálhat segítségül.** Ez a módszertani levél egyrészt **azonban már nem hatályos, másrészt nem tekinthető a Szaktv. szerinti módszertani levélnek,** mivel azt nem a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara elnöksége adta ki¹, ezért csak szakmai szabályként lehet hivatkozni rá a szakértői tevékenység során.

Mindezek alapján összefoglalóan megállapítható, hogy az eljárási kódexek – az azokban foglalt kivételekkel – alapvetően hozzáférést biztosítanak a szakértőknek az egyes eljárások teljes iratanyagához. Ugyanakkor egyetlen hatályos jogszabály és módszertani levél sem határozza meg tételesen azon iratok, dokumentumok körét, amelyeket az igazságügyi pszichiátriai vizsgálat elvégzéséhez a kirendelő hatóságnak/bíróságnak az eljárások során a szakértő rendelkezésére kell bocsátani, így tehát azt sem rögzítik, hogy a kirendelt igazságügyi elmeorvos szakértő adhat-e kizárólag a kirendelő hatóság/bíróság által átadott, az őt megelőzően kirendelt klinikai felnőtt szakpszichológus által készített szakvéleményre alapozottan szakvéleményt.

¹ A Szaktv. 89. § (1) bekezdése alapján az elnökség az igazságügyi szakértői tevékenység egységes és magas színvonalú ellátása érdekében módszertani levelet ad ki.

Általában az egyes eljárások során a szakértő kirendeléskor kerülnek megjelölésre azok az iratok, dokumentumok amelyek a szakvélemény elkészítése céljából átadásra kerülnek az igazságügyi szakértő részére. A szakértőnek azonban a Szaktv. 39. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján joga van ahhoz, hogy a hatóságtól, valamint az eljárásban részt vevő személyektől a szakvélemény elkészítéséhez szükséges, a kirendelésben közölt adatokon felül további adatok közlését, iratok rendelkezésre bocsátását kérje.

Fontos megjegyezni továbbá, hogy a Működési rendelet 2. §-a alapján a szakértő kezdeményezheti a kirendelés alól történő felmentését, ha a kirendelő a szakértő kérésére nem biztosítja a szakértő által megjelölt, a szakértői tevékenység ellátásához szükséges adatokat, felvilágosítást, iratokat és vizsgálati tárgyakat, és e nélkül a kirendelés nem teljesíthető.

Ön a megkeresésében fentiekén túl az alábbi kérdéseket is feltette:

„Kérem, szíveskedjen elektronikus másolatban megküldeni részemre

3.) Kábítószer fogyasztás/függőség vizsgálatát kizárólag a 21. számú módszertani levél alapján lehet elkészíteni, vagy más jogszabályi háttér is rendelkezésre áll hozzá?

4.) Milyen tesztek, vizsgálatokat kell elvégeznie egy addiktológiai szakvizsgálattal rendelkező igazságügyi elmeorvos szakértőnek kábítószerfogyasztás/függőség megállapításakor?

5.) Elfogadható egy, a vizsgált személy által bemutatott vizelet teszt Lelet, vagy kizárólag a 21. számú módszertani levélben foglaltaknak megfelelően meghatározott "orvosi igazolás, kórházi zárójelentés"?

Mindenekelőtt fontos elhatárolni egymástól a kábítószer fogyasztás és a kábítószer függőség szakértői vizsgálatát.

A kábítószer fogyasztás szakértői vizsgálatánál a Működési rendelet 16/A. §-a és 21. §-a szolgál iránymutatásul. A Működési rendelet 16/A. § (1) bekezdés c) pontja értelmében, ha a **szakkérdés a 21. § (1) és (2) bekezdésben foglaltak megítélésére irányul, igazságügyi orvostani szakértői vizsgálatot kell végezni.** A Működési rendelet 16/A. § (4) bekezdése szerint az (1) bekezdésben megjelölt szakkérdések esetében **az igazságügyi orvostani szakértői vizsgálat elvégzése mellett más, az esetlegesen felmerülő és igazságügyi orvostani vizsgálattal meg nem válaszolható klinikai szakkérdésnek megfelelő szakértői vizsgálatnak is helye van.** A Működési rendelet 16/A. § (4) bekezdése szerint továbbá a (4) bekezdésben megjelölt klinikai szakkérdés vizsgálatát - a kirendelő rendelkezésének megfelelően - szakkonzultáns is elvégezheti. **A Működési rendelet 21. §-a rendelkezik az alkohol, kábítószer, pszichotróp anyag és más bódulatkeltő szer okozta befolyásoltság vizsgálatának szabályairól.** A Működési rendelet 21. § (1) bekezdése alapján vérnek, vizeletnek vagy egyéb biológiai anyagnak alkohol, kábítószer, pszichotróp anyag vagy más bódulatkeltő szer tartalmára irányuló vizsgálata során a szakértőnek értékelnie kell, hogy a vizsgálat alá vont személy a mintavételt megelőzően mely időpontban fogyasztott alkoholt, kábítószert, pszichotróp anyagot vagy más bódulatkeltő szert. A Működési rendelet 21. § (2) bekezdése szerint alkohol, kábítószer, pszichotróp anyag vagy más bódulatkeltő szer fogyasztásának megállapítása esetén a szakértő – a laboratóriumi vizsgálati eredményre figyelemmel – valószínűsíti, hogy a vizsgálat alá vont személy meghatározott időpontban befolyásoltság – alkohol esetében milyen fokú befolyásoltság – állapotában lehetett. A Működési rendelet 21. §-a értelmében továbbá a szakértői vizsgálatra a Működési rendelet 5. §² rendelkezéseit azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a

² A Működési rendelet 5. § (1) bekezdése szerint a szakértőnek a rendelkezésére bocsátott vizsgálati tárgyat lehetőség szerint eredeti állapotát megőrizve, roncsolásmentes és utólag rekonstruálható módon kell megvizsgálnia. A Működési rendelet 5. § (2) bekezdése szerint továbbá ha a vizsgálat során az (1) bekezdésben foglaltak nem biztosíthatók és a vizsgált tárgy megváltozik vagy megsemmisül, annak egy részét lehetőleg az eredeti állapotban úgy kell megőrizni, hogy az azonosság, illetve a származás megállapítható legyen.

vizsgálati minta megváltozásával vagy megsemmisülésével járó vizsgálat előtt a minta jellemző adatait nem kell jegyzőkönyvbe foglalni és a vizsgálat elvégzéséhez a kirendelő szerv előzetes írásbeli hozzájárulása nem szükséges. A szakértő a vizsgálat után megmaradó mintát ellenőrzésre alkalmas módon hat hónapig megőrzi. A szakvéleményben a vizsgálati eredményeket számszerűen is fel kell tüntetni.

Fentiek alapján megállapítható, hogy **kábítószer, pszichotróp anyag és más bódulatkeltő szer okozta befolyásoltság megítélésére igazságügyi orvostani szakértői vizsgálatot kell végezni, de emellett más, az esetlegesen felmerülő és igazságügyi orvostani vizsgálatokkal meg nem válaszolható klinikai szakkérdésnek megfelelő szakértői vizsgálatnak is helye van. A Működési rendelet ugyanakkor nem határozza meg azt, hogy a kábítószer, pszichotróp anyag és más bódulatkeltő szer okozta befolyásoltság vizsgálatakor pontosan milyen vizsgálatokat, tesztekkel kell elvégezni az eljáró igazságügyi szakértőnek, és arra vonatkozóan sem tartalmaz rendelkezést, hogy az Ön által említett dokumentumok (vizelet teszt/lelet, orvosi igazolás, kórházi zárójelentés) közül melyek fogadhatóak el a szakértő vizsgálat során.**

Felhívom szíves figyelmét, hogy a kábítószer fogyasztás szakértői vizsgálatát végző igazságügyi orvostan szakterületre bejegyzett szakértőnek az Iszr. 2. mellékletének 17. pontja alapján általános orvos képesítéssel, továbbá igazságügyi orvostan szakvizsgával kell rendelkeznie, képesítési feltételként egyéb szakvizsga meglétét nem írja elő az Iszr. e szakterület vonatkozásában. Fentiekén túl a Működési rendelet sem tartalmaz rendelkezéseket arra vonatkozóan, hogy az igazságügyi orvostan szakterületre bejegyzett szakértőnek addiktológiai szakvizsgával is rendelkeznie kellene a kábítószer, pszichotróp anyag és más bódulatkeltő szer okozta befolyásoltság vizsgálata esetén. Szakkonzultáns bevonását azonban lehetővé teszi a Működési rendelet, ezért szükség esetén addiktológiai szakvizsgával rendelkező személyt is igénybe vehet a szakvélemény elkészítéséhez.

Tájékoztatom továbbá, hogy a **kábítószer függőség megállapítása a Működési rendelet fentiekben hivatkozott rendelkezései (17-19/A. §) alapján elsősorban az elmeállapot orvosszakértői vizsgálatának elvégzésével történhet. A Működési rendelet 17-19/A. §-ai nem rendelkeznek külön az elmeállapot orvosszakértői vizsgálatával kapcsolatosan az egyes eljárások során elvégzendő vizsgálatokról, tesztekéről, és az elmeállapot orvosszakértői vizsgálatok során figyelembe vehető iratokról, egészségügyi dokumentumokról sem.**

Felhívom szíves figyelmét, hogy a kábítószer függőség szakértői vizsgálatát végző igazságügyi pszichiátria szakterületre bejegyzett szakértőnek az Iszr. 2. mellékletének 18. pontja alapján általános orvos képesítéssel, továbbá igazságügyi pszichiátria (igazságügyi elmeorvostan) szakvizsgával kell rendelkeznie, az Iszr. további szakvizsga megszerzését nem teszi kötelezővé. Fentiekén túl a Működési rendelet sem írja elő, hogy az igazságügyi pszichiátria szakterületre bejegyzett szakértőnek kábítószer függőség vizsgálata esetén addiktológiai szakvizsgával is kellene rendelkeznie. A korábbiakban már említett módon azonban addiktológiai szakvizsgával rendelkező szakkonzultáns bevonása itt is lehetséges.

---

(3) Ha a vizsgálatot a (2) bekezdésben foglaltak szerint nem lehet elvégezni, a tárgy megváltozásával vagy megsemmisülésével járó vizsgálat előtt a tárgy jellemző adatait jegyzőkönyvbe kell foglalni, és a tárgyról szükség esetén fénykép- vagy videofelvételt kell készíteni, illetve azt más, a későbbi azonosításra alkalmas módon kell rögzíteni. A papír alapú fényképet, illetve a videofelvételt a szakvéleményhez csatolni kell.

(4) A (2) és (3) bekezdésben foglalt esetben a vizsgálat elvégzéséhez a szakértő köteles beszerezni a kirendelő szerv vagy megbízó előzetes írásbeli hozzájárulását. A szakvélemény előterjesztésére meghatározott határidőbe nem számít be a szakértő jelzése és a kirendelő szerv vagy megbízó írásbeli válasza között eltelt idő.

Fentiekben túl tájékoztatom, hogy addiktológia szakterület nem szerepel az Iszr.-ben a névjegyzékbe bejegyezhető szakterületek között, valamint addiktológia szakvizsga sincs előírva képesítési feltételként egyetlen szakterület vonatkozásában sem.

A kábítószer fogyasztás/függőség szakértői vizsgálatának lefolytatására vonatkozóan egyéb, az igazságügyi szakértői tevékenység szabályozására irányuló jogszabályi előírás nincs, mindazonáltal, ahogy azt a fentiekben már kifejtettem, az igazságügyi szakértők munkáját az adott szakterület vonatkozásában létező szakértői módszertani levelek is segíthetik. Az igazságügyi szakértői tevékenység végzéséhez a kábítószer fogyasztás vizsgálata tekintetében az Országos Igazságügyi Toxikológiai Intézet 1/1999. számú, „A kábítószeres és pszichotrop hatású anyagok igazságügyi toxikológiai vizsgálatáról különböző humán testnedvekből, hatósági mintavételezés alapján” címen kiadott módszertani levele; a kábítószer függőség vizsgálata vonatkozásában „A kábítószer függőség véleményezésről” szóló, az Országos Igazságügyi Orvostani Intézet által kiadott 21. sz. módszertani levél szolgálhat segítségül.

A vizsgálati és terápiás eljárási rendek kidolgozásának, szerkesztésének, valamint az ezeket érintő szakmai egyeztetések lefolytatásának egységes szabályairól szóló 18/2013. (III. 5.) EMMI rendelet 6. § (1) bekezdés a) pontja alapján pedig „*az egészségügyi szakmai irányelv kidolgozásának kezdeményezésére az egészségügyért felelős miniszter jogosult*”. Mindezek alapján az egészségügyi tevékenységre vonatkozó szakmai kérdések megválaszolása érdekében javaslom az illetékes szaktárca, az Emberi Erőforrások Minisztériuma megkeresését.

Kérem tájékoztatásom szíves elfogadását.

Budapest, 2020. március „15.”.

dr. Sembery-Sugar Hajnalka
főosztályvezető

